

KAUZA

Bytová výstavba se státní dotací z minula dnes mnoha městům a obcím způsobuje vrásky na čele

ŠKOLSTVÍ

Územní specifika ve vzdělávání

SPRÁVA A ROZVOJ

Obec Hrádek u Sušice slouží jako odstrašující příklad, jaký Absurdistán může nastat u kontroly jedné dotace

Martina Bílová,

starostka Tvarožné Lhoty na Hodonínsku:

V čele obce musí být srdcař, ne pouze manažer

Individuální a kolektivní plnění rozšířené odpovědnosti výrobce

Výrobci některých produktů, jako např. elektrozařízení, pneumatik, baterií či obalů, jsou odpovědní za své zboží i po skončení jeho životnosti. Tento princip se nazývá rozšířená odpovědnost výrobce, anglicky Extended Producer Responsibility. Řada výrobků totiž pro své správné fungování obsahuje látky, jejichž únik do přírody by mohl způsobit nevratné poškození životního prostředí.

Příkladem jsou zářivky, které obsahují malé množství rtuť, nebo ledničky, obsahující freonové plyny. Rozšířená odpovědnost výrobce tak ukládá povinnost zajišťovat nebo financovat sběr a recyklaci použitých výrobků a zároveň je takto motivuje zaměřit se na zlepšování ekodesignu jejich výrobků. Tedy konstruovat své produkty se snahou dosáhnout co nejmenšího negativního dopadu na životní prostředí.

CO JE „KOLEKTIVNÍ SYSTÉM“

Výrobce může své povinnosti, vyplývající z rozšířené odpovědnosti výrobce, plnit sám, tzv. individuálně, nebo prostřednictvím specializované společnosti, která bude jeho vysloužilé výrobky sbírat a postará se o jejich recyklaci. Tyto entity jsou označovány jako autorizované společnosti, organizace odpovědnosti výrobce nebo kolektivní systémy. To poslední označení je používáno v České republice pro oblast elektrozařízení, pneumatik a baterií. Bohužel, pojem „kolektivní“ má v Česku poněkud negativní konotace s tzv. nucenou kolektivizací v zemědělství v 50. letech minulého století. Účast v kolektivním systému je nicméně pro výrobce naprosto dobrovolná a v zásadě je to služba jako každá jiná. Tak, jako se výrobce vysavačů může rozhodnout, zda bude své výrobky vozit k zákazníkům vlastní dodávkou nebo si za tímto účelem najme externí logistickou firmu, může se rovněž rozhodnout, zda bude svoje vysloužilé vysavače sbírat sám, nebo se stane účastníkem kolektivního systému, který za něj vysloužilé výrobky sesbírá a postará se o jejich recyklaci.

Pro srovnání, v České republice v oblasti elektrozařízení funguje pět kolektivních systémů, které mají přibližně tři tisíce účastníků, tedy výrobců. Individuálně si pak plní své povinnosti přibližně 50 výrobců. Někomu by mohlo připadat, že tři tisíce „výrobců“ elektrozařízení je poměrně velké číslo. Zde je potřeba zdůraznit, že právní definice „výrobce elektrozařízení“ je dle zákona o odpadech značně široká. Jednak se výrobcem rozumí osoba, která v Česku elektrozařízení vyrábí a pod vlastní značkou je uvádí na trh, dále také osoba prodávající pod vlastní značkou elektrozařízení

vyrobené jiným dodavatelem, a za třetí také osoba, která uvádí na český trh elektrozařízení dovezené z jiného státu.

Tyto tři „typy“ výrobců jsou v zpravidla v České republice usazeny, nicméně povinnosti výrobce se dále vztahují i na osobu usazenou v jiném státě, která prodává elektrozařízení přímo českým zákazníkům prostřednictvím komunikace na dálku (internetový prodej přes e-shopy usazené mimo Českou republiku). Široký rozsah pojmu „výrobce“ má své odůvodnění. Pokud by jím totiž byli myšleni pouze skuteční výrobci, kteří vyrábějí svá elektrozařízení pouze na našem území, bylo by pro české státní orgány velmi komplikované vymáhat plnění povinností po těch, kteří jsou usazení třeba ve Španělsku nebo dokonce až v Číně a své výrobky na náš trh pouze dováží.

JAK TO FUNGUJE

Kolektivní systém je soukromá firma, kterou mohou vlastnit pouze výrobci elektrozařízení. Pro založení kolektivního systému je v České republice potřeba minimálně čtyř výrobců elektrozařízení. Tento legislativní požadavek se však jeví jako poněkud omezující a nelogický, neboť kolektivní činností by bylo spojení už dvou výrobců. Tento princip funguje v řadě jiných zemí, jako v Německu, Dánsku nebo na Slovensku, kde si mohou kolektivní systém založit společně již dva výrobci.

Pro výrobce je účast v kolektivním systému zpravidla časově a administrativně méně náročnou variantou než plnění individuální. Kolektivní systém navíc provádí sběr a recyklaci ve velkém objemu a dosáhne tak na značnou úsporu finančních nákladů. Mimo to monitoruje legislativu a právní regulaci rozšířené odpovědnosti výrobce, která se neustále mění a vyvíjí, své účastníky o těchto změnách informuje a vše potřebné za ně zařídí.

Kolektivní systém je právnická osoba, nejčastěji ve formě společnosti s ručením omezeným nebo akciové společnosti. V řadě věcí se nijak zvláště neliší od jiných „běžných“ společností, ale samozřejmě vzhledem ke své činnosti má řadu specifík. Činnost kolektivních systémů je regulována zvláštním právním předpisem.

V případě kolektivních systémů pro většinu typů výrobků je tímto předpisem zákon o odpadech a v případě obalů samostatný zákon o obalech. Veškerý příjem kolektivních systémů tvoří pouze příspěvky účastníků (výrobců), které odvádí za jednotlivé výrobky uvedené na trh. Stát bohužel na sběr a recyklaci použitých výrobků žádným způsobem nepřispívá a ponechává tak tuto odpovědnost pouze na výrobcích.

VYPLATÍ SE PEČLIVÝ VÝBĚR

Specifická je také odpovědnost výrobce za jeho vysloužilé výrobky. Tato odpovědnost výrobci členstvím v kolektivním systému nezaniká. Pokud tedy kolektivní systém poruší pravidla při sběru nebo recyklaci vysloužilých výrobků, odpovědnost nese nejen daný kolektivní systém, ale i každý jednotlivý výrobce, který je jeho účastníkem. Těto odpovědnosti se nemůže výrobce žádným způsobem zbavit. Tento princip má své jasné a zcela logické důvody. Kdyby se výrobce odpovědnosti za své vysloužilé výrobky jednoduše zbavil účastí v kolektivním systému, mohlo by dojít k tomu, že by si vybral ten s nejnižšími příspěvky, a to bez ohledu na skutečnost, že by se mohlo jednat o kolektivní systém systematicky porušující zákony např. tím, že by vysbírané výrobky místo ekologické likvidace sypal do řeky. Takto je výrobce nucen pečlivě vážit prostřednictvím jakého kolektivního systému bude své povinnosti plnit a je motivován aktivně se zajímat o jeho řádné fungování.

Poctivý kolektivní systém je pro výrobce velmi přínosný a užitečný. Z toho důvodu je potřeba věnovat výběru toho správného a odpovědného zvýšenou pozornost s přihlédnutím k jeho pověsti a dodržování právních předpisů. ■

PETR ČÍHAL,
obchodní ředitel
Kolektivní systém EKOLAMP